

DATE COMPARATIVE PRIVIND DEZVOLTAREA ÎNVĂȚĂMÎNTULUI ÎN REGIUNEA OLTENIA ÎNAINTE ȘI DUPĂ 23 AUGUST 1944

de ILEANA PETRESCU

Oltenia, cu cele cinci județe ale sale : Dolj, Gorj, Mehedinți, Romanați și Vilcea, a prezentat unul din tablourile cele mai ilustrative ale înapoierii economice și culturale în care a înțeles burghezo-moșierimea să țină țara. Deși acoperea 10% din suprafața patriei, această regiune nu reprezenta în 1935 decât un procent sub 1% din producția globală industrială a României¹. Socotită de capitaliști ca regiune „eminentamente agricolă“, iar pentru industrie ca zonă nerentabilă, era ocolită în mod sistematic în privința investițiilor de capital. Cu o agricultură rudimentară, aservită intereselor unui număr restrâns de proprietari, cu o industrie slab dezvoltată, Oltenia avea să reflecte și în elementele de suprastructură starea sa de înapoiere economică.

Pînă la 23 August 1944, interesele burghezo-moșierimii cereau ca majoritatea populației, pentru a fi mai ușor exploatată, să fie ținută în obscurantism, departe de binefacerea cărții. Din această cauză exista în 1938, în Oltenia, un număr de peste 800 000 de analfabeți la o populație de 1 457 281 de locuitori².

Această plagă rușinoasă atingea mai ales populația de la sate, în ciuda obligativității învățămîntului primar.

Lipsa de interes a claselor dominante față de problemele școlare s-a reflectat în existența unui număr mic de școli primare, conduse de cadre didactice insuficiente și, adeseori, slab pregătite. Materialul didactic ori era insuficient, ori nu exista deloc.

Grăitor pentru consecințele grave pe care le atrăgea lipsa unor cadre didactice calificate este un proces-verbal de inspecție al revizorului școlar din Mehedinți, în care se spunea :

„Școala Pristolul, cu două posturi, are înscriși 21 de elevi. Din aceștia, opt au frecventat regulat cursul școlar în tot timpul anului

¹ M. Hașeganu, Schimbări intervenite în repartizarea teritorială a industriei în R.P.R., în Economia României între anii 1944—1959, p. 358, Ed. Acad. R.P.R., București, 1959.

² Arhiva Sfatului Popular al regiunii Oltenia, secția de învățămînt, inv. 167/1956, p. 244.

școlar 1920—1921 ; s-au prezentat la examen opt elevi din clasa a V-a, din cei înscriși, plus doi elevi pregătiți particular.

Din totalul elevilor înscriși în școală nici unul nu a putut fi declarat absolvent din cauza pregătirii absolut insuficiente. Elevii n-au putut da nici un răspuns clar, precis, sigur. Cauzele sînt multiple. Cea mai de căpetenie însă este culpabila dezinteresare a învățătorilor care s-au perindat pe la această școală. Elevii pregătiți particular au fost declarați absolvenți. Suplimentorii actuali de la școala Pristolul au ei înșiși nevoie de a fi pregătiți¹.

Burghezo-moșierimea, disprețuind țărănimea, în care vedea numai brațe de muncă bune să trudească din zori și pînă în noapte pentru huzurul proprietarilor, nu a dat nici un sprijin școlii pentru o bună desfășurare și organizare a învățămîntului. De cele mai dese ori un singur învățător trebuia să predea pentru toate cele patru clase primare.

Învățătorilor Florian Popa (din satul Malaica) și Dumitru Popescu (din comuna Sălcuța) le revenea răspunderea procesului de învățămînt pentru toți elevii din școlile primare conduse de ei ; iar într-o comună dezvoltată ca Segarcea, unde monarhia stăpînea domeniul întinse, de pe care oamenii culegeau viile cu botnițe la gură, unui învățător îi revenea cîte 72 de elevi².

O altă greutate importantă în calea desfășurării normale a procesului de învățămînt consta în lipsa fondurilor bănești. Statul burghez, instrument de constrîngere pentru cei asupriți și de apărare a intereselor claselor dominante, nu a alocat în buget sume suficiente necesare funcționării în bune condiții a școlilor. De aceea, pentru procurarea celor necesare, se instituiseră două cote bănești : una de 14% din bugetul fiecărei primării și alta de 1/3 din venitul cîrciumilor. În realitate însă, sumele de bani convenite din aceste subvenții ajungeau atît de micșorate la destinație, încît lipsurile materiale se adînceau de la an la an.

Din bugetele anilor 1931 și 1932 primăriile din județul Dolj datorau comitetelor școlare rurale suma de 782.496 lei³.

Explicînd din ce cauză nu s-au trimis nici pînă la data de 29 martie 1932 banii datorăți Ligii Culturale pentru cărțile de premii de la sfîrșitul anului școlar 1930—1931, Comitetul școlar județean Dolj scria că : „nu s-au achitat aceste cărți pînă în prezent din cauza lipsei totale de venituri care caracterizează comitetele școlare puse în greaua situație să nu aibă fonduri nici pentru a întreține funcționarea regulată a școalelor“⁴.

Lipsa fondurilor bănești atrăgea după sine imposibilitatea clădirii unor localuri sănătoase de școală ; adevărații învățători cu dragoste față

¹ Arh. St. Tr. Severin, Revizoratul școlar Mehedinți, dosar 74/1920, f. 549.

² Arh. St. Craiova, Prefectura Dolj, serv. adm., dosar 239/1932, f. 22, 25 și 27.

³ *Ibidem*, dosar 239/1933, f. 32—35 și 47.

⁴ *Ibidem*, dosar 239/1932, f. 48.

de copii trebuiau să umble după subvenții pe la instituții și pe la mairii zilei ca să strângă banii necesari¹.

Regimul burghezo-moșieresc nu a asigurat învățămîntului o bază materială corespunzătoare. Guvernele, perindate la conducerea țării, făceau tot felul de „combinații” ca să-și asigure profituri din ce în ce mai mari; școala nu intra în preocupările claselor dominante și, deși orașele se bucurau totuși* de mai multe avantaje, nici aici situația nu era bună.

La Calafat spre exemplu, un contemporan nota: „...în acest oraș, unde se află atîția milionari, nu există un act de binefacere. Școlile primare sînt într-o stare de plîns: nehygienice și fără material didactic, fără mobilier, amintesc neconținut disprețul nostru pentru școală... Se cheltuiesc zeci de mii de lei pentru rochii de bal, se azvirle banul pentru ceaiuri și serate, dar lipsește orice act filantropic în Calafat”².

Cu toate măsurile luate de statul burghez pentru ca adevărul să nu fie cunoscut, acesta rămîne consemnat în documentele vremii ca acte de acuzare. Școala primară din satul Principesa Maria, comuna Siliștea Crucii de pildă, împovărată de datorii neachitate, cerea ajutor Prefecturii Dolj, pentru refacerea localului, în termenii următori: „într-o epocă imediat apropiată guvernării partidului Iorga-Argetoianu, ale cărui urmări se resimt adînc, cum și faptul că ne găsim într-o criză financiară, mai punînd la socoteală reaua stare materială a sătenilor... fac ca noi singuri, locuitorii, să nu mai fim în stare a ne procura cele necesare școlii”³.

Majoritatea copiilor de la țară și de la periferiile orașelor, în cea mai mare parte copii de țărani sau de muncitori, trăiau în condiții mizere care nu le permiteau să frecventeze regulat școala, lipsindu-le cărțile și caietele necesare, îmbrăcămîntea și un local corespunzător de școală. Se cereau an de an ajutoare primăriilor pentru procurarea cărților sau pentru plata taxelor școlare elevilor săraci⁴.

În comuna Breasta, lângă Craiova, unde familia Argetoianu avea o vilă minunată, înconjurată de parc, amenajat cu tot felul de distracții, menite să facă „vacanța” de vară a moșierului și a familiei sale cît mai plăcută, școala nu avea decît două clase neîncăpătoare. Copiii — prost hrăniți și fără încălțămînt — nu aveau cu ce să se îmbrace pentru a veni la școală⁵.

Un exemplu al condițiilor în care învățau copiii înainte de 23 August 1944 îl constituie și școala primară mixtă din Florești-Chiciora (Dolj). Aici — scriu documentele — „copiii sînt ținuți în localuri închiriate, cu pămînt pe jos în loc de scînduri, de unde se ridică nouri de praf ce periclitizează sănătatea micilor copilași. De asemenea localul închi-

¹ Arh. St. Craiova, fondul Jean Mihail, pach. A.

² *Arhivele Olteniei*, nr. 12/1924, p. 170.

³ Arh. St. Craiova, fond Prefectura Dolj, serv. adm., dosar 239/1935, f. 122.

⁴ Vezi dosar 45, din fiecare an, al Primăriei Craiova, serv. adm.

⁵ Arh. Stat. Pop., al regiunii Oltenia, Insp. G-ral Adm. reg. Craiova, dosar 36/1931,

riat este slab lumînat, în zilele noroase copiii nevăzînd să scrie și să citească. Este atît de neîncăpător, încît într-o sală de 42 m³ învață zilnic 57 de elevi“¹.

În procesele sale verbale, inspectorul de resort a menționat că a găsit „copii desculți, goi și bolnavi“². Aceste condiții explică de ce, cu toată obligativitatea învățămîntului primar, în Oltenia au rămas anual mii de copii fără carte.

Dacă pentru copii condițiile de viață și de învățămînt erau atît de grele, nici pentru cadrele didactice, în special pentru învățători, ele nu erau mai bune. Muncind în săli de clasă improprii, cu salarii de mizerie, ei au ajuns ca în anii 1932 și 1933 să nu primească leafa lumî în șir.

Adresîndu-se prefectului în anul 1932, învățătorii din centrul cultural „Damian“ spunea: „Faptul neachitării salariilor noastre pe patru luni în urmă ne pune în situația delicată de a nu ne putea îndeplini obligațiile noastre ca oameni și învățători. Fiindcă ce prestigiu mai poate avea un învățător care nu-și poate achita datoriile ce le-a contractat la diferiți săteni? Ce lecții poate să facă un învățător nemîncat? Învățătorii, în meseria lor, trebuie să aibă suflet și în situația actuală, numai suflet nu pot avea“. Au semnat patrusprezece învățători. În raportul prin care s-a înaintat plîngerea lor, președintele centrului cultural „Damian“, a menționat că membrii cercului sînt învățătorii din comunele Damian, Sadova, Piscu Sadovei, Raieti, Căciulătești, Dobrești și Murta, că mulți învățători au ajuns în situația de a declara: „n-am 5 lei să iau zahăr pentru ceaiul unui copil bolnav“, sau „n-am ghetе să vin la cerc în rîndul lumii și mi-e rușine să ies din casă“³.

Spre deosebire de învățămîntul de la țară, odată cu dezvoltarea capitalismului, burghezia și moșierimea — avînd nevoie de cadre în producție și în administrație — au înființat o serie de școli secundare și profesionale și în orașele Olteniei.

În anul 1938 funcționau în această regiune a țării 76 de licee teoretice, școli normale, licee industriale, comerciale, gimnazii comerciale și industriale, școli de menaj pentru fete⁴ în care se propovăduia cu multă insistență misticismul și concepțiile reacționare despre lume și viață. Taxele școlare se mențineau ridicate, iar bursele se acordau mai degrabă favoriților oamenilor politici aflați la putere, decît elevilor merituoși. Guvernele burghezo-moșierești au căutat să dea școlii și educației un conținut mistic, retrograd, cultivînd în rîndurile tinerețului cultul monarhiei, infiltrînd în sufletul lui naționalismul șovin și militarismul războinic.

¹ Arh. St. Craiova, Prefectura Dolj, serv. adm., dosar 239/1938, f. 277.

² Arh. Slat. Pop. al regiunii Oltenia, Insp. general adm., reg. Craiova, dosar 6/1941, f. 57--61.

³ Arh. St. Craiova, Prefectura Dolj, serv. adm., dosar 239/1932, f. 50 și 51.

⁴ Arh. Slat. Pop. al regiunii Oltenia, Secția de învățămînt, inv. 167/1956, f. 262.

În ceea ce privește înființarea unei universități în Oltenia, toate strădaniile localnicilor au rămas timp de 34 de ani zadarnice¹. Memorii, audiențe, proiecte, conferințe și alte promisiuni neîmplinite, toate avînd darul să scoată în evidență în ce măsură conducerea țării a disprețuit Oltenia, socotind-o bună doar pentru a produce vagoanele de griu ce luau drumul exportului, pentru a mări veniturile exploataților. Mai mult, nici traiul studenților, plecați din Oltenia la studii superioare, nu era fără griji; dimpotrivă, cercul studentesc doljan se străduia să strîngă fondurile destinate ridicării unui cămin din cîștigurile realizate la cîte un festival artistic sau la vreun bal. Pe marginea acestei inițiative *Arhivele Olteniei* comentau vestea că la începutul anului 1924 guvernul hotărîse să arunce pe drumuri 1200 de studenți romîni, dați afară din cămine „probabil spre a echilibra astfel bugetul și a ridica valoarea leului”².

Un asemenea tablou sumbru îl prezenta Oltenia nu numai în domeniul învățămîntului ci și în celelalte ramuri ale vieții culturale.

În anul 1938, de pildă, existau în județul Dolj următoarele instituții de cultură³:

1. — Fundația „Principele Carol I” cu cămine culturale în 67 de sate (județul avea la această dată 393 de sate — n.n.).
2. Centrala Caselor Naționale, cu o singură organizație la Fratoștița.
3. — Liga Culturală, numai în Craiova.
4. — Casa Școalelor și a Culturii Poporului, întreținînd în județ 63 de cămine culturale sătești și 12 biblioteci.

În Craiova mai activau: Direcția regională a Arhivelor Statului, Institutul de arheologie oltean, Muzeul regional al Olteniei, Biblioteca și Muzeul Th. Aman, Societatea Culturală „Traian Demetrescu”, Societatea „Prietenii științei”, „Societatea scriitorilor olteni”, „Gînd și slovă oltenească” și două societăți muzicale.

În aceeași vreme la Tr. Severin existau: Biblioteca I. G. Bibicescu, un muzeu, Societatea culturală „Datina” și societatea „Casa Luminii”⁴.

La Tg. Jiu funcționa un muzeu regional, o bibliotecă comunală, Liga culturală și o societate corală⁵, iar la Caracal, muzeul istoric al Liceului Ioniță Asan, muzeul de antichități al Prefecturii Romanați și o societate corală⁶.

În întreaga Oltenie existau în 1938 un număr de 298 de cămine culturale⁷, un număr cu totul insuficient pentru cele cinci județe ale

¹ *Arhivele Olteniei*, nr. 43—44/1929, p. 206.

² *Ibidem*, nr. 11/1924, p. 78—79.

³ Enciclopedia Romîniei, vol. II, p. 175.

⁴ *Ibidem*, p. 695.

⁵ *Ibidem*, p. 681.

⁶ *Ibidem*, p. 589.

⁷ După anuarul statistic al regiunii Craiova, 1960, p. 170.

sale, dacă ținem seama, așa cum s-a arătat mai înainte, că numai județul Dolj cuprindea 393 de sate.

Tcate aceste instituții de cultură, slujeau interesele burghezo-moșierimii, promovind cultura dominantă, cu caracter antidemocratic, antipopular, reacționar; ele se străduiau să răspîndească o cultură mistică, îmbicsită de obscurantism, de concepții fasciste și fascizante.

Deoarece culturalizarea maselor ar fi înlesnit trezirea și creșterea conștiinței lor revoluționare, întregul aparat cultural al burgheziei nu urmărea decît un singur țel: lupta împotriva ideilor democratice și revoluționare, apologia sistemului capitalist și a exploatării oamenilor muncii.

În timp ce masele largi, mai ales cele țărănești, erau ținute într-o stare de incultură aproape totală, cultura dominantă era apanajul celor înstăriți.

La Biblioteca „Th. Aman” din Craiova nu se intra decît în schimbul unei taxe. Biblioteca era frecventată de intelectuali și un număr restrîns de elevi, care citeau în majoritate cărți și periodice în limba franceză; 90% din inventarul volumelor achiziționate între anii 1908—1944 erau în limba franceză.

De asemenea, în societățile culturale existente, nu aveau acces decît un mic număr dintre intelectuali orașelor, ședințele și întrunirile manifestînd un spirit de castă.

Dar, alături de această cultură putredă, s-au dezvoltat și o serie de elemente ale culturii progresiste, democratice, reprezentate prin intelectuali cinstiți, exprimînd, într-o formă sau alta, interesele maselor populare.

Printre reprezentanții olteni ai acestei culturi democratice și populare se numărau scriitori, oameni de știință și artiști ca: Traian Demetrescu, Elena Farago, prof. Gh. Țițeica, Ionescu-Sisești, Ghiată, Marius Bunescu, Const. Brîncuș, și alții.

Această cultură era însă frînată de condițiile social-istorice din România burghezo-moșierească, condiții potrivnice, prin însăși esența lor, dezvoltării științei, artei și culturii.

* * *

Victoria insurecției armate din august 1944, organizată și condusă de partidul comunist, a deschis o eră nouă în istoria poporului român. Ea a marcat începutul revoluției populare, în decursul căreia s-au produs profunde schimbări în viața socială și în conștiința maselor de oameni ai muncii. Uriășele transformări din viața economică și politică, care au avut loc în cursul revoluției populare, au atras după sine și transformări radicale în ideologia și cultura societății. Revoluția cul-

turală este o parte integrantă a revoluției, a construirii noii societăți, o necesitate obiectivă a construcției socialiste. Socialismul nu poate fi construit de oameni care nu știu carte; pentru înfăptuirea noii societăți socialiste, oamenii muncii trebuie să posede o înaltă cultură, să-și formeze o conștiință nouă, socialistă. În cursul revoluției culturale, care este un proces de durată, oamenii muncii trebuie ajutați să lichideze ideologia burgheză și rămășițele ei, să se pregătească temeinic din punct de vedere tehnic și profesional, în scopul participării lor active și conștiente la construirea socialismului. Revoluția culturală înfăptuiește un salt imens de la înapoierea culturală a majorității poporului la atingerea unui nivel spiritual dezvoltat, pentru a crea o numeroasă intelectualitate, legată de popor.

Revoluția populară din țara noastră a avut în prima sa etapă un caracter agrar, antifeudal și antiimperialist, care au făcut ca procesul cultural dintre 1944—1947 să aibă specificul său. În această perioadă politica culturală promovată de P.C.R. a constat în răspîndirea largă a marxism-leninismului, combaterea ideologiei fasciste și reacționare, răspîndirea culturii democratice în mase, atragerea vechii intelectualități de partea clasei muncitoare și formarea unei noi intelectualități, din rîndul muncitorilor și țăranilor muncitori.

În etapa socialistă, în condițiile dictaturii proletariatului, revoluția culturală s-a desfășurat pe front larg, partidul punînd problema făuririi unei culturi noi, socialiste în fond și naționale în formă.

Încă de la Conferința națională a P.C.R. din octombrie 1945 s-a trasat ca sarcină noua orientare și noua organizare a culturii în patria noastră, cerîndu-se, în primul rînd, lichidarea analfabetismului.

Oltenia avea să lupte cu o grea moștenire a trecutului. În anul 1948 deși se făcuseră unii pași spre îngrădirea și lichidarea neștiinței de carte, existau încă șase sute de mii de analfabeți¹. Pentru lichidarea analfabetismului s-au înființat numeroase școli și cercuri de alfabetizare în sate, în orașe și în întreprinderi, unde oamenii de toate vîrstele veneau să se împărtășească din lumina științei de carte. O muncă deosebită au depus învățătorii și profesorii olteni, alături de care au venit și alți oameni de cultură, dornici să contribuie la risipirea oit mai repede a întunericului neștiinței de carte. Din cei peste 100 000 de analfabeți, cîți rămăseseră în anul 1953, cadrele didactice ale regiunii raportau că au mai rămas doar 6 390 de neștiutori de carte în

¹ Anuarul statistic al regiunii Craiova, 1960, p. 23. După datele din Enciclopedia Romîniei, vol. II, p. 175, 214, 280, 377 și 512, rezultă că numai în județele Dolj și Vîlcea numărul știutorilor de carte depășea cu cîteva zecimi procentul de 50%, în celelalte județe era sub 50%.

anul școlar 1956/1957¹, pentru ca în scurt timp după această dată analfabetismul să fie lichidat complet în Oltenia.

Răspîndirea în mase a științei de carte a transformat radical zeci și zeci de mii de vieți omenești. Muncitorul fruntaș Constantin Pura, de la sondele de petrol din Țicleni, reprezintă un exemplu între altele: 12 ani slugă la moșierul Chinoreanu în Birzeiul de Pădure, el a învățat carte în anii regimului popular, s-a calificat și a devenit curînd fruntaș. În locul cămăruței acoperită cu paie în care trăia mai înainte vreme, el are astăzi o casă nouă plină cu toate cele necesare unui trai bun².

În culturalizarea maselor și mai ales pentru crearea unei intelectualități noi, un rol dintre cele mai importante l-a avut și continuă să-l aibă învățămîntul, căruia partidul i-a acordat tot sprijinul, atît pentru asigurarea unei baze materiale corespunzătoare, cît și în privința conținutului său nou.

Un moment important în dezvoltarea învățămîntului l-a constituit reforma din 1948, reprezentînd un salt calitativ în istoria instrucțiunii din țara noastră. S-a trecut de la un învățămînt cu caracter burghez la un învățămînt de tip nou, pus în slujba intereselor construirii socialismului.

Reorganizarea și lărgirea învățămîntului de toate gradele, asigurarea bazei materiale — construirea de noi localuri, laboratoare, ateliere, cămine, cantine —, asigurarea școlilor cu personalul didactic necesar, acordarea de burse, au creat mari posibilități ca economia și cultura socialistă să dispună de cadre tot mai multe și mai bine pregătite.

După cum cele mai înapoiate regiuni ale țării erau chemate să-și dezvolte economia, aducînd un aport însemnat la venitul național, în egală măsură ele au fost integrate uriașei revoluții culturale din patria noastră.

Ca urmare a noii reforme, învățămîntul de toate gradele a reputerat succese însemnate și în regiunea Oltenia.

Învățămîntul de cultură generală s-a dezvoltat într-un ritm viu. El cuprinde: învățămîntul de 4 ani ca învățămînt general obligatoriu, învățămîntul de 7 ani obligatoriu în orașe, centre muncitorești și reședințe de raioane (cu tendința de generalizare și la sate) și învățămîntul mediu de cultură generală. Potrivit directivelor partidului, se desfășoară procesul de creare a condițiilor în vederea trecerii la învățămîntul general de 8 ani și la școala medie de 12 ani.

¹ Arh. Sfat. Pop. al regiunii Oltenia, secția de Învățămînt, inv. 167, f. 9, în Darea de seamă pe anul școlar 1956/1957.

² „Înainte”, Craiova, nr. 4661/1960.

Rezultatele obținute în învățămîntul regiunii în anii puterii populare reies și din următoarele date comparative:¹

Specificare	Anul școlar	Anul școlar
Învățămînt de cultură generală:	1950/1951	1959/1960
— școli de patru ani	967	963
— școli de 7 ani	386	442
— școli de 11 ani	12	39
— elevi înscriși	173.195	188.757
— cadre didactice	6.207	7.902
Învățămîntul mediu tehnic:	1948/1949	1959/1960
— școli	37	15
— elevi înscriși	4.913	2.465
— absolvenți	8.931	—
— cadre didactice	412	168
Învățămîntul profesional de ucenici:	1948/1949	1959/1960
— școli	34	45
— elevi înscriși	2.895	6.652
— absolvenți	21.717	—
— cadre didactice	347	337
Învățămîntul tehnic și tehnic de maiștri:	1958/1959	1959/1960
— școli	12	12
— elevi înscriși	1.691	2.264

Din cercetarea tabelului de mai sus se desprind două aspecte deosebite: în primul rînd creșterea impetuoasă a numărului de școli de cultură generală, ca rezultat al dezvoltării societății noastre socialiste; în al doilea rînd, se observă că existența școlilor tehnice și profesionale a fost determinată de cerințele economice în vederea acoperirii cu cadre calificate mai întîi a Olteniei și după aceea a regiunilor învecinate, în funcție de necesitățile lor.

Pe aceeași bază a politicii partidului și guvernului nostru, privind pregătirea cadrelor pentru nevoile economiei naționale și culturii, în concordanță cu cerințele vieții, istoria regiunii Oltenia a înscris în paginile sale înființarea învățămîntului superior ca o creație a regimului de democrație populară.

În anul școlar 1948/1949, ca rezultat al reformei învățămîntului, a luat ființă la Craiova Institutul Agronomic, denumit acum „Tudor Vladimirescu“, cu facultățile de agricultură și de mecanizarea agriculturii. Institutul a dat cadrele calificate necesare, care au avut o mare însemnătate în dezvoltarea socialistă a agriculturii regiunii.

¹ Calculat după Anuarul statistic al regiunii Craiova, 1960, p. 154—158. Situațiile neîncheiate pentru absolvenții de la învățămîntul mediu tehnic și de la învățămîntul profesional de ucenici.

Dezvoltarea industriei electrotehnice în primii ani de planificare și în special în anii de început ai primului plan cincinal, a constituit condiția funcționării unei facultăți de electrotehnică între anii 1951—1958 la Craiova, menită să dea inginerii necesari Uzinei „Electroputere“.

În anul 1959 a luat ființă, tot în Craiova, Institutul pedagogic de 3 ani care a dat în 1962 prima promoție de profesori de cultură generală pentru clasele I—VIII.

Față de anul școlar 1948/1949, când în regiune existau 374 studenți, în anul 1959/1960 numărul lor a ajuns la 1453, reprezentând o creștere de aproape 4 ori¹.

Lucrările conferinței extraordinare a organizației regionale de partid, deschise în ziua de 8 martie 1960 la Craiova, au arătat că în regiunea Craiova sarcina Congresului al II-lea al P.M.R. — ca 90%⁰ din copiii în vîrstă școlară să învețe în școlile de 7 ani — a fost realizată și depășită.

În această perioadă, partidul a acordat o atenție tot mai mare pregătirii politico-ideologice a cadrelor didactice; însușirea tezelor de bază ale învățaturii marxist-leniniste a influențat favorabil asupra muncii instructiv-educative pe care ele o desfășoară.

În anul școlar 1959/1960 numărul elevilor în învățămîntul de cultură generală a crescut cu peste 16 000.

În vederea bunei desfășurări a învățămîntului de cultură generală și a muncii cultural-educative de masă, s-au îmbunătățit condițiile materiale atât în școli, cit și în unitățile culturale. Au fost date în folosință 244 săli de clasă, 67 cămine culturale, 46 centre de radioficare cu aproape 50.000 difuzoare și 23 cinematografe.

Numai în anul 1960 din fondul central și prin contribuția voluntară s-au construit 64 de școli și s-au dat în folosință 40 cămine culturale.

În același an, un număr de 2400 pionieri și școlari — fii ai oamenilor muncii — au fost trimiși pe cheltuiala statului în tabere pentru a-și petrece vacanța de vară.

În urma dezbaterilor ce au avut loc în întreprinderi, G.A.S.-uri, S.M.T.-uri și unități socialiste-cooperatiste de la sate, în anul 1960 peste 4000 de tineri au fost înscriși la diverse forme de învățămînt fără a fi scoși din producție, iar 173 de oameni ai muncii, la facultăți².

Cele relatate pînă aici adevăresc cuvintele tovarășului Gheorghe Gheorghiu-Dej: „Una din cele mai de seamă cuceriri ale revoluției socialiste constă în aceea că cultura a devenit un bun al maselor populare, a pătruns în viața lor de zi cu zi. Fiecare cetățean al țării are posibilitatea să învețe, să se cultive, să-și dezvolte multilateral aptitudinile, să-și manifeste talentul și capacitatea creatoare“³.

¹ După datele furnizate de Direcția regională de statistică Oltenia.

² „Înainte“, Craiova, nr. 4678/1960.

³ G. h. Gheorghiu-Dej, Articole și cuvîntări, 1959—1961, Ed. politică, 1961, p. 450.

Una din funcțiile esențiale ale statului nostru democrat-popular este activitatea cultural-educativă. Rolul mobilizator pe care l-au jucat în rîndul maselor de oameni ai muncii instituțiile cultural-educative a însemnat o importantă contribuție la transformările revoluționare din economie, la succesele construirii socialismului. Activitatea lor intensă a dus la răspîndirea marxism-leninismului în mase, a științei și culturii noi, la combaterea misticismului și obscurantismului, șovinismului și naționalismului, la educarea sentimentelor înalte ale patriotismului socialist și ale frăției între toți oamenii muncii.

Rețeaua instituțiilor culturale de masă a fost reorganizată și încontinuu îmbunătățită și în regiunea Oltenia, ca rezultat al politicii partidului de largă culturalizare. Tabloul de mai jos redă, în cifre elocvente, ritmul accelerat în care s-au dezvoltat unele din instituțiile cultural-educative din regiune:¹

	1938	1950	1956	1959
Case de cultură	—	—	7	14
Teatre	1	1	2	2
Filarmonici	—	1	1	1
Ansambluri	—	—	1	1
Muzee regionale	1	1	2	} 15
Muzee raionale	3	4	4	
Muzee sătești	—	—	5	
Cămine culturale	298	992	1074	1223
<i>Bibliotec</i>				
— regionale	—	1	1	1
— raionale	4	17	19	19
— sătești	—	—	94	158
— la căminele culturale sătești	96	992	980	} 1044
— la case de citit	—	63	157	
— la colțuri roșii	—	69	168	
Cinematografe	11	24	82	163
<i>Radio</i>				
— centre de radioamplificare	—	3	11	—
— centre de radiolicare	—	—	31	—
— studio radio	—	—	1	—
— diluzoare	—	—	28575	—
Titluri de ziare tipărite	1	3	5	—

¹ Calculat după Arh. Slat. Popular al regiunii Oltenia, Secția Învățămînt și Cultură, inv. 167/1956, f. 63, 101—102 și după Anuarul statistic al regiunii Craiova, 1960, p. 170 și urm. Situația neîncheiată pe anul 1959 pentru radio.

Așa cum se observă, o amplă extindere a luat acțiunea de organizare a bibliotecilor și de intensificare a muncii politice-educative și culturale cu ajutorul cărții. Neglijate de regimul burghezo-moșieresc, bibliotecile Olteniei s-au înmulțit ca număr, și-au îmbogățit inventarul, a crescut numărul cititorilor. De la cele 100 de biblioteci din 1938, numărul lor s-a ridicat, la sfârșitul anului 1959, la 1 401. Cu fiecare zi, cartea devine un prieten tot mai apropiat al maselor de oameni ai muncii de la sate. Aceasta este o urmare firească a grijii manifestate de partidul clasei muncitoare pentru ridicarea nivelului cultural al oamenilor muncii, ținută vreme îndelungată în ignoranță de către regiunile trecute.

Dacă în urmă cu 16 ani, în Oltenia numărul cărților depozitate în puținele biblioteci publice abia ajungea la 64 000 volume, în prezent, oamenii muncii din regiunea Oltenia au la dispoziție, în condiții excepționale, peste 2 000 000 de cărți numai în rețeaua bibliotecilor din sistemul Ministerului Învățămîntului și Culturii. Măsurile întreprinse în cadrul revoluției culturale ce se desfășoară cu intensitate în orașele și satele patriei noastre au stimulat continuu gustul de citit al maselor, care solicită tot mai multe cărți și care iau parte activă la tot mai multe acțiuni cu cartea.

Nu mai constituie o raritate în satele noastre existența de biblioteci personale în casele oamenilor muncii. Cu sprijinul organelor și organizațiilor de partid de la raioane și de la sate, antrenînd mase largi de oameni ai muncii în acțiunea de difuzare a cărții, comisiile raionale au la îndemînă nenumărate forme și mijloace de popularizare a cărților, ca de pildă : simpozioane, consfătuiri pe teme, lecturi artistice, întîlniri cu scriitorii, concursuri „Cine știe, folosește“, baluri ale cărții, seri de întrebări și răspunsuri etc.

S-a acordat toată atenția muncii cu cartea la sate pentru a contribui cu ajutorul cărții politice, agrotehnice, literare și de popularizare a științei la opera de transformare socialistă a agriculturii și de continuă întărire a sectorului agricol socialist, precum și pentru a sprijini continua ridicare a nivelului politic și cultural al oamenilor muncii de la sate, printr-o largă popularizare și difuzare a cărții.

Așa, de pildă, în comuna Săcelu din raionul Gilort au fost înființate cinci biblioteci de masă ; trei pe lângă căminele culturale din această comună, una în cadrul școlii elementare de 7 ani și o bibliotecă comunală cu bibliotecar salariat la centrul comunei. Fondul de cărți al acestor biblioteci se ridică la 10 000 volume. Numai în cursul anului 1960 în inventarul lor au intrat peste 1 000 volume. La biblioteca comunală numărul cititorilor în anul 1960 a ajuns la 2 000 ; ei au citit în acel an peste 6 300 volume¹.

Colectiviștii din comuna Corcova, raionul Strehaia, au la biblioteca comunală 3 670 volume, din care, în curs de opt luni, s-au citit

¹ „Înainte“, Craiova, nr. 4938/1961.

2765 volume. Colectiviștii citesc atât cărți agrotehnice, cât și beletristice ¹.

Biblioteca din comuna Podari, a început să fie tot mai mult vizitată de țărani muncitori. Această bibliotecă este dotată cu un număr de 5800 volume, în care sînt cuprinse cărți tehnice, agricole, literare și politice. Există fișe pentru 7000 cititori; s-au citit de către țărani muncitori printre alte cărți: „Marxism-leninismul despre religie“, „Vecina noastră Luna“, „Sfaturi pentru creșterea animalelor“, „Răscoala“, ș. a. ².

Cercetînd la clubul „1 Mai“ din orașul Craiova cîteva fișe în mod întîmplător, aflăm că muncitorii de la Uzina „7 Noiembrie“ din localitate au citit în cursul anului 1961 — printre alte cărți — următoarele „Emilian Pugaciov“, „Trecut întunecat“, operele lui Mihail Sadoveanu, „Moromeții“, „Dulăii“, „Descult“ etc. în afara cărților de ideologie marxistă și a cărților tehnice.

* * *

Succesele orînduirii democrat-populare în domeniul vieții economice, politice și culturale, creșterea conștiinței socialiste a maselor populare, sînt într-o legătură dialectică indisolubilă. După cum a subliniat Congresul al III-lea al Partidului Muncitoresc Român, complexitatea problemelor puse de noua etapă în care a pășit țara noastră face necesară ridicarea pe o treaptă superioară a activității conștiente a maselor de milioane ale celor ce muncesc, ridicarea conștiinței lor la nivelul sarcinilor desăvîrșirii construcției socialismului.

În vederea atingerii acestui țel înalt, muncii cultural-educative îi revine sarcina de cinste de a continua formarea omului nou, de a-i ajuta pe toți oamenii muncii să se ridice pe treapta conștiinței socialiste.

¹ Înainte, Craiova, nr. 5142/1961.

² Din caietul de evidența cititorilor, Biblioteca Podari.